

Impressie bodemvragen Informatiepunt Leefomgeving (Q3 van 2024)

Opgesteld door: Marcel Cassee (Rijkswaterstaat), 30 september 2024

Inleiding

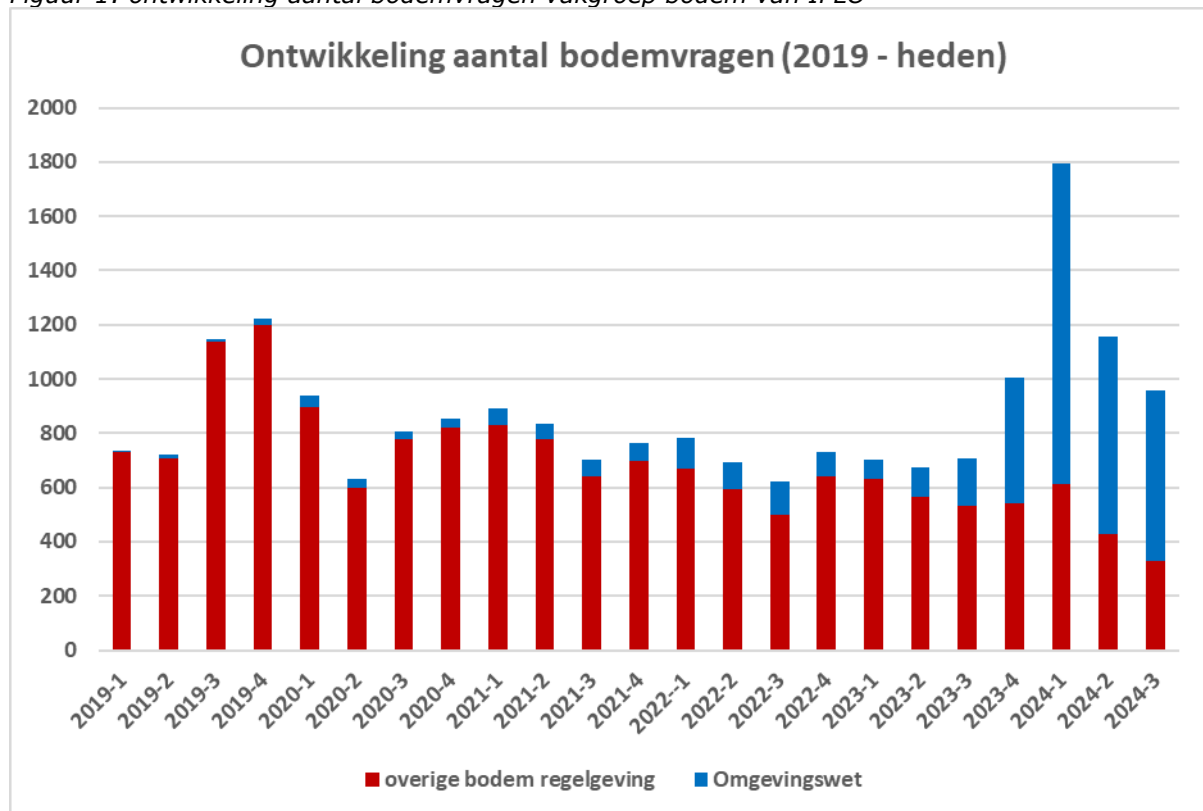
Het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) is onderdeel van Rijkswaterstaat. Het IPLO informeert de gebruikers van de Omgevingswet (Ow) over de juridische uitleg en praktische toepassingen van de Ow, de onderliggende regelgeving en de digitale voorzieningen. Het IPLO beantwoordt ook vragen over de bodemregelgeving. Deze memo gaat vooral over de aan de Ow gerelateerde vragen. Aansluitend is ook aandacht voor de bodempagina's op de website van het IPLO en over implementatie-ondersteuning die is geleverd.

I. Vraagafhandeling bodem en Ow

Ontwikkeling aantal vragen

- In Q3 zijn aan het IPLO in totaal circa 9.500 vragen gesteld. Dat is minder dan in Q2 (-9%). Ca. 33% van de vragen gaat over het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De rest gaat over de inhoudelijke onderwerpen en regels. Ca. 11% van de vragen gaat over de bodemregelgeving.
- In Q3 zijn 960 vragen over de bodemregelgeving gesteld. Dat is minder dan in Q2 (1.154 vragen, -17%), maar nog steeds fors meer dan in Q3 van 2023 (707 vragen, +35%). De daling van het aantal vragen is deels veroorzaakt door de zomerperiode, maar blijft niettemin achter bij de prognose. Mogelijk wijst dit erop dat de uitvoeringspraktijk al beter met de regels bekend is danwel dat de informatievoorziening op de website (bijvoorbeeld over het melden van de bodemactiviteiten) in behoefte voorziet.

Figuur 1: ontwikkeling aantal bodemvragen vakgroep bodem van IPLO

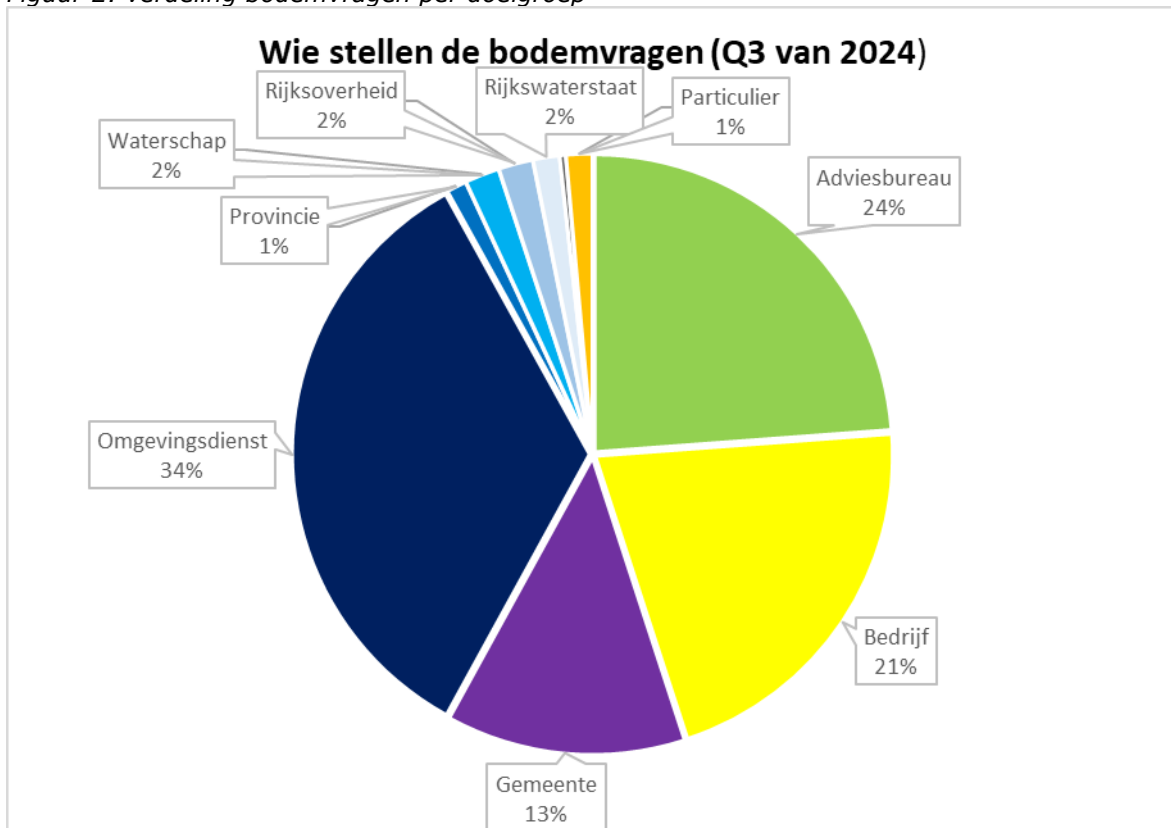
Soort binnenkomst

Ca. 18 van de bodemvragen over is telefonisch gesteld. De overige 79% is via het webformulier of per email gesteld.

Wie stellen de vragen

In Q3 is 54% van de vragen over bodem en de Ow gesteld door overheden (+4% t.o.v. Q2). De vragen zijn vooral gesteld door omgevingsdiensten en iets mindere mate door gemeenten, maar veel minder door andere overheden. Ongeveer 45% van de vragen is gesteld door het bedrijfsleven en 1% door particulieren.

Figuur 2: verdeling bodemvragen per doelgroep

Inhoudelijke analyse van de vragen

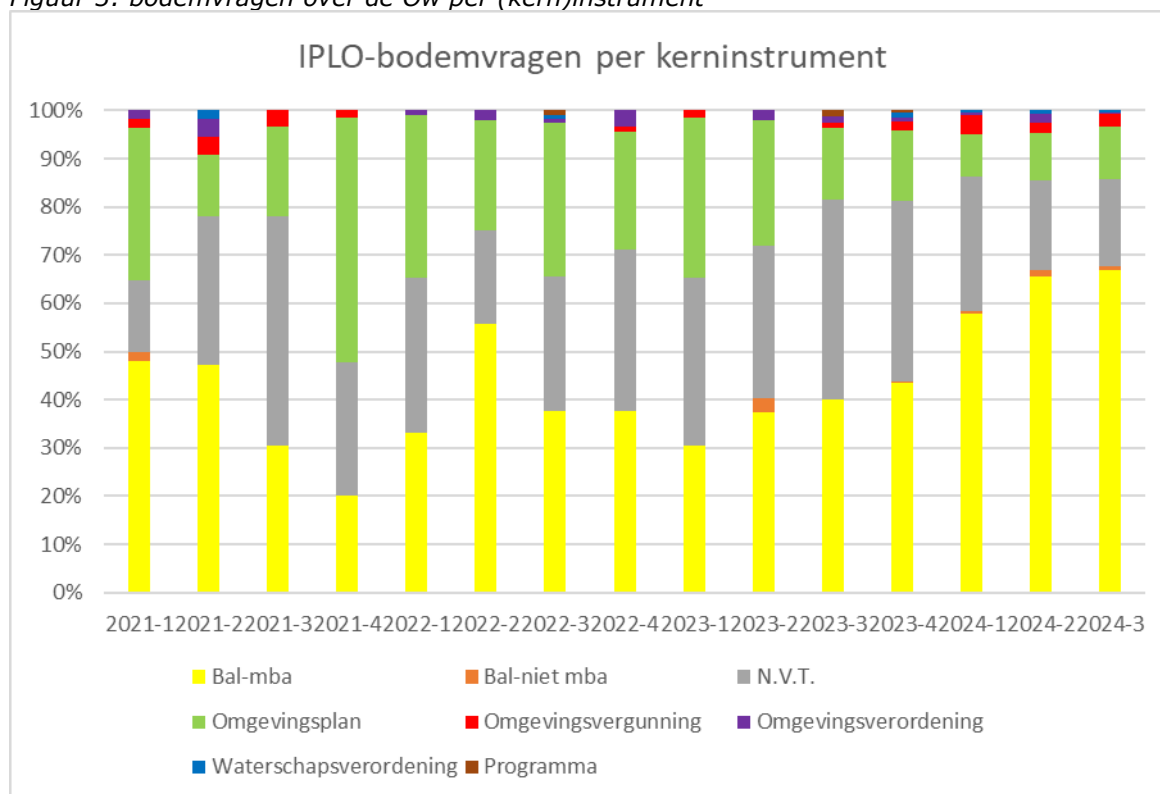
- Ongeveer 66% van de bodemvragen gaat over de regels onder de Omgevingswet (+3% t.o.v. Q2). Die gaan voornamelijk over de regels voor graven, saneren, opslaan en toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen. Maar ook over de regels voor bodembescherming uit het Bal. Het aandeel vragen over bodembescherming ligt veel hoger dan in voorgaande jaren over bodembescherming onder het Activiteitenbesluit.
- Het restant (34%) is gesteld over de bodemregelgeving die buiten de Omgevingswet valt. Daaronder zijn veel vragen over het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit 2022, die vooral gaan over de milieuverklaring bodemkwaliteit en de normen/kwaliteitsklassen voor bouwstoffen, grond of baggerspecie. Ook gaan de vragen over de uitvoering van wettelijke taken (o.a. erkenningen kwalibo) en over normdocumenten en Beoordelingsrichtlijnen (6%).

Tabel 1: verdeling vragen per onderwerp (derde kwartaal 2024)

Categorie	Onderwerpen	Percentage
OW-Bodem	Regels graven/saneren verontreinigde bodem, overgangsrecht, zorgplicht	31%
OW-Bodembescherming mba's	Regels over bodembescherming in het Bal en BB-CVM	13%
OW-Grond, bagger, bouwstoffen	Regels opslaan en toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen	19%
OW-Grondwater	Grondwaterkwaliteit, -sanering en bodemenergiesystemen	3%
TOTAAL bodemregelgeving onder Omgevingswet		66%
BO-Beoordelingsrichtlijnen	Interpretatieloket normdocumenten (BRL, protocollen, NEN-normen)	6%
BO-Besluit Bodemkwaliteit	Definities, Kwalibo, Milieuverklaringen bodemkwaliteit	13%
BO-Bodemsanering	Wet bodembescherming, BUS, financiering bodemsanering	2%
BO-Informatiebeheer bodem	Bodemloket, bodeminformatiebeheer	1%
BO-Instrumenten	Websites, instrumenten, relatie met maatschappelijke opgaven	0%
BO-Meldkamer Bodemkwaliteit	Meldpunt bodemkwaliteit	1%
BO-Wettelijke taken	Erkenningen, verklaringen niet reinigbaarheid, baggerspecieverklaringen	11%
TOTAAL overige bodemregelgeving		34%

Circa 67% van de Ow gerelateerde bodemvragen uit Q3 gaat over de milieubelastende activiteiten uit het Bal. Een kleiner deel van de vragen (12%) is niet direct gerelateerd aan een kerninstrument uit de Ow, waaronder vragen over het melden van bodemactiviteiten via het Omgevingsloket of over het overgangsrecht uit de Aanvullingswet bodem. Het aandeel vragen over het instrument omgevingsplan bedraagt slechts 9,8, fors lager dan voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet toen veel gemeenten en omgevingsdiensten bezig waren met de voorbereiding op het overzetten van de regels naar het omgevingsplan.

Figuur 3: bodemvragen over de Ow per (kern)instrument

Hieronder staat een overzicht van de onderwerpen waarover de meeste vragen zijn gesteld:

1. Regels voor graven en saneren uit het Bal
2. Regels voor opslaan en toepassen van grond of baggerspecie
3. Milieuverklaring bodemkwaliteit en normen/kwaliteitseisen (Regeling bodemkwaliteit 2022)
4. Regels voor bodembescherming in het Bal
5. Melden van bodemactiviteiten via het Omgevingsloket

6. Bouwen op bodemgevoelige locaties, functiewijzigingen, toevalsvondst en Risicoolbox

1. Regels voor graven en saneren onder het Bal

Een groot van de vragen gaat over de regels voor de milieubelastende activiteiten (mba's) voor graven in de bodem en saneren van de bodem. Naast vragen over de inhoudelijke voorschriften, de regels voor voorafgaand bodemonderzoek of over de meld- en informatieverplichtingen, gaan de vragen over het toepassingsbereik van de activiteiten. Bijvoorbeeld wanneer je verplicht de mba saneren van de bodem te gebruiken, hoe de begrenzing van de locatie gelegd moet worden en of je af mag wijken van de terugsaneerwaarde uit het Bal. Of hoe je om moet gaan met een graafactiviteit in een bodem die deels beneden en deels boven de interventiewaarde verontreinigd is. Omgevingsdiensten geven aan dat meldingen nog niet altijd volledig zijn. Het IPLO heeft een rubriek met vragen over graven in en saneren van de bodem op de website geplaatst en vult deze regelmatig aan met nieuwe informatie. Over overgangsrecht uit de Aanvullingswet bodem komen nog steeds wel vragen, maar het aantal vragen is lager dan in 2023.

2. Regels voor opslaan en toepassen van grond of baggerspecie

Het aantal vragen over de milieubelastende activiteiten toepassen van bouwstoffen en toepassen van grond of baggerspecie valt mee. Vermoedelijk komt dit doordat de wijzigingen ten opzichte van het voormalige Besluit bodemkwaliteit beperkt zijn. Wel gaan er vragen over de relatie met de regels over de milieuverklaringen bodemkwaliteit. Omgevingsdiensten geven aan dat meldingen en informatieplichten per partij niet altijd volledig zijn en vaak om aanvullende informatie moeten vragen. Initiatiefnemers geven aan dat bevoegde overheden zelden genoeg nemen met alleen de milieuverklaring bodemkwaliteit maar zeer vaak om de onderliggende informatie vragen. Ook bij toepassingen van schone grond, vragen de bevoegde overheden vaak toch om de milieuverklaring bodemkwaliteit en de onderliggende gegevens. Het ministerie van I&W is in gesprek met ODNL en de ILT over dit onderwerp.

Daarentegen gaan iets meer vragen dan verwacht over de regels voor het opslaan van grond of baggerspecie. Die vragen gaan over de voorschriften (bijvoorbeeld eindonderzoek, regels voor samenvoegen) of over de meld/vergunningplicht. Ook gaan er vragen over de samenloop met andere milieubelastende activiteiten uit het Bal, zoals de activiteiten grondbank en grondreinigingsbedrijf en het ontvangen van afvalstoffen. Initiatiefnemers en omgevingsdiensten geven aan dat de regels voor kortdurende opslag zwaarder zijn geworden dan onder de oude regelgeving.

3. Milieuverklaring bodemkwaliteit en normen/kwaliteitseisen (Regeling bodemkwaliteit 2022)

Net zoals in voorgaande kwartalen gaan ook in Q3 veel vragen over de regels voor milieuverklaringen bodemkwaliteit uit de Rbk 2022. Deze regels zijn van belang voor het vertrouwen in het hergebruik van bouwstoffen, grond of baggerspecie. Naast inhoudelijke vragen over de regels, geven de bedrijven aan de regels als extra administratieve lasten te zien en is terughoudendheid bij het ondertekenen van de milieuverklaring (in relatie tot de verantwoordelijkheden die daarbij horen). Bevoegde overheden stellen ook vragen over de milieuverklaring en willen weten welke verplichtingen de toepassers hebben om de kwaliteit aan te tonen. Verder gaan de vragen over het toetsen aan de kwaliteitseisen voor grond of baggerspecie uit bijlage B van de Rbk 2022. Ondanks dat bijna alle aan de Omgevingswet aangepaste toetsingen in BoToVa per 1 juli 2024 beschikbaar zijn gekomen, houden de vragen over de toetsregels aan en zijn veel hoger dan voorgaande jaren.

4. Regels voor bodembescherming in het Bal

Op het gebied van bodembescherming gaan veel vragen over het eindonderzoek bodem, opslagtanks, bodembeschermende voorzieningen bij andere milieubelastende activiteiten en het BB-CVM. Door de komst van de Ow kijken bedrijven vaak met een nieuwe bril naar hun eigen activiteiten. En stellen dan kritische vragen over verplichtingen die voor de komst van de Ow ook al waren voorgeschreven. Nieuwe wetgeving creëert dus ook een hernieuwd bewustzijn.

5. Melden van bodemactiviteiten via het Omgevingsloket

De uitvoeringspraktijk begint steeds meer te wennen aan het melden van de bodemactiviteiten (zoals graven, saneren, toepassen) via het Omgevingsloket. Frequente gebruikers beginnen te wennen, voor minder frequente melders geldt dat nog niet. Soms weten melders niet welke formulieren zij voor bepaalde activiteiten moeten kiezen. Op de website van het IPLO is veel informatie te vinden over het melden van bodemactiviteiten waaronder stroomschema's en instructievideo's, maar ook andere organisaties zoals brancheverenigingen en decentrale

overheden geven uitleg over de meldverplichtingen en het werken met het Omgevingsloket. Bevoegde overheden geven het signaal af dat voor één project vaak veel meldingen- en/of informatieplichten gelden die als losse informatie in hun zaakstelsel binnenkomen. Het kost de overheden veel tijd om te onderzoeken hoe deze gegevens zich tot elkaar verhouden. Ook geven zij aan dat de gegevens vaak onvolledig zijn. Het ministerie van I&W gaat onderzoeken of bepaalde dubbelingen in de meld- en informatieplicht via een aanpassing van het Bal gerepareerd kan worden.

Toezichthouders besteden veel tijd aan het controleren van meldingen en willen zoveel mogelijk informatie bij melders vragen om na te gaan of de voorgenomen activiteit op papier klopt. Dit leidt tot irritatie bij de melders of kan er toe leiden dat melders voortaan maar niet meer gaan melden. Het bedrijfsleven ziet graag dat er meer tijd wordt besteed aan toezicht in het veld en vooral ook gericht op activiteiten die ten onrechte niet gemeld worden. Tegelijkertijd vragen overheden soms ook terecht naar bepaalde gegevens die essentieel zijn voor toezicht maar nu op grond van het Bal niet verplicht zijn. Op deze punten gaat het ministerie de regelgeving aanpassen.

6. Bouwen op bodemgevoelige locaties, functiewijzigingen, toevalsvondst en de Risicotoolbox

Zowel gemeenten als omgevingsdiensten stellen vragen over de regels voor het bouwen op verontreinigde bodem. Zij zijn zich niet altijd bewust dat deze regels nu (via de bruidsschat) in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan staan en stellen interpretatievragen over hun eigen decentrale regels. Zij vergelijken de regels met de regels uit de voormalige bouwverordening en stellen vragen over uitzonderingen op de vergunningplicht. Verder gaan er ook vragen over de mogelijkheden om aan functie/gebruikswijzigingen verplichtingen te stellen om bodemonderzoek en/of bodemsanering te eisen.

Verder gaan er vragen over de toevalsvondst bodem en over de Risicotoolbox bodem. Nog niet iedereen kent de bedoeling en de werking van het instrument toevalsvondst. Ook over de verschillende modules uit Risicotoolbox bodem komen vragen, die het IPLO dan voorlegt aan het RIVM.

Registratie van fouten in de regelgeving en signalen op de beheerlijst

Aan het IPLO kunnen ook eventuele fouten en onduidelijkheden in de regelgeving doorgegeven worden. Ook blijkt uit sommige vragen dat er fouten in de regelgeving voorkomen. Deze zijn op de zogenaamde beheerlijst regelgeving geplaatst. In Q3 zijn 12 punten toegevoegd aan de beheerlijst voor het onderdeel bodem, waaronder 8 punten over de regels voor de bodemactiviteiten in het Bal. Deels gaat het om wensen van toezichthouders of fouten in het Bal, die met een volgend Verzamelbesluit meegenomen kunnen worden.

Begin 2024 heeft de [internetconsultatie voor het Verzamelbesluit Omgevingswet bodem en water 2025](#) plaatsgevonden. Volgens planning moet dit Verzamelbesluit per 1 januari 2025 in werking treden. Ondertussen is het ministerie van I&W gestart met de voorbereiding voor een Verzamelbesluit bodem 2026, dat volgens planning eind 2024 in consultatie zal gaan.

Afhandeling van de vragen en klanttevredenheid

- Meer dan 80% van de vragen zijn binnen 2 á 5 werkdagen beantwoord. Bij sommige vragen heeft de beantwoording iets langer geduurd omdat afstemming met het ministerie van I&W of andere organisaties nodig was. Dit is gecommuniceerd met de vraagstellers.
- Vraagstellers die het IPLO benaderen ontvangen een klanttevredenheidsonderzoek (KTO). Uit de resultaten van het KTO uit Q3 volgt voor de bodemvragen een gemiddeld cijfer van 7,9 (o.b.v. 92 reacties, ca. 8% van totaal). Dat is hetzelfde cijfer als in Q1 en Q2 en ondanks de toegenomen drukte slechts 0,1 lager dan het gemiddelde uit 2023. Klanten geven aan vooral tevreden te zijn over de kwaliteit van beantwoording, de beantwoordingstermijn en de deskundigheid van de medewerkers.

II. Bodempagina's op website iplo.nl

- In Q3 zijn 10 nieuwsberichten en 7 bijeenkomsten in de evenementenkalender op de [themapagina bodem](#) geplaatst.
- Er zijn een flink aantal webpagina's verduidelijkt aan de hand van feedback van gebruikers of helpdeskvragen. Voorbeelden hiervan zijn pagina's over de milieubelastende activiteiten graven, saneren, opslaan en toepassen van grond, waaronder de pagina's over de meldverplichtingen. De stroomschema's over graven in de bodem en saneren van de bodem zijn verduidelijkt en van een uitgebreide toelichting voorzien.
- Sinds 30 mei 2024 is www.bodemplus.nl niet meer benaderbaar en alleen nog als archiefwebsite te benaderen. Bezoekers die oude pagina's van bodemplus.nl benaderen worden direct naar de '[Bodem wegwijzer](#)' op IPLO doorgeleid. Dit is een hulpmiddel om bezoekers van bodemplus.nl wegwijs te maken op de IPLO website. Naar aanleiding van de monitoring van de bezoekcijfers, zijn nog een aantal redirects doorgevoerd voor bodemplus-pagina's die nog bovengemiddeld veel benaderd werden. Deze bezoekers naar gerichte inhoudelijke bodemplus.nl pagina's komen nu direct op de relevante inhoudelijke IPLO pagina's terecht. Bijvoorbeeld op de pagina's over hergebruik van bouwstoffen, grond of baggerspecie.
- In Q4 werken we verder aan het verduidelijken en aanvullen van bestaande (of beperkt nieuwe) pagina's naar aanleiding van feedback van gebruikers en aan de hand van gestelde vragen aan de helpdesk. Er zijn geen grote wijzigingen of nieuwe onderwerpen voorzien.
- De meest bezochte pagina's op de website zijn in Q3:
 1. [Melden bodemactiviteiten via het DSO](#)
 2. [Bodem wegwijzer](#)
 3. [Veelgestelde vragen graven en saneren](#)
 4. [Stroomschema graven in de bodem](#)
 5. [Voorafgaand bodemonderzoek](#)
 6. [Milieuverklaring bodemkwaliteit](#)

III. Ondersteuning (in samenwerking met programma ADS en de VNG)

- In Q3 hebben twee overleggen van de ambtelijke werkgroep 'bodemregels in de Ow' plaatsgevonden, waarin knelpunten rond de bodemregels onder de Omgevingswet besproken zijn tussen het Rijk en de decentrale overheden. In de werkgroep zijn ook knelpunten besproken worden die via het IPLO ingebracht zijn. Deze knelpunten zijn door ons geregistreerd op de beheerlijst voor de regelgeving. Na bespreking leidt dit tot aanpassing van de regelgeving (Bal of Rbk 2022) of verduidelijking op de IPLO website.
- Er zijn enkele verduidelijkingen en aanvullingen doorgevoerd in de bodempagina's uit de [Wegwijzer Omgevingswet](#), die bedoeld is voor klantcontactcentra van gemeenten en omgevingsdiensten om te gebruiken om vragen van initiatiefnemers te kunnen beantwoorden.